

SPRAWOZDANIE ZA 2024 ROK
Z REALIZACJI ZADAŃ Z ZAKRESU WSPIERANIA RODZINY
ORAZ POTRZEB ZWIĄZANYCH Z REALIZACJĄ ZADAŃ

1. Wstęp

Zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w terminie do 31 marca każdego roku burmistrz składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby w tym zakresie.

Zarządzeniem nr 135/2012 Burmistrza Miasta Pułtusk z dnia 16 lutego 2012r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pułtusku został wyznaczony na podmiot organizujący pracę z rodziną na terenie gminy Pułtusk.

W związku z powyższym tutejszy Ośrodek działając na podstawie zapisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej we współpracy z innymi jednostkami gminnymi oraz organizacjami pozarządowymi realizuje działania mające na celu przywrócenie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej zdolności do jej wypełniania. Zadania zawarte w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej pozwalają na stworzenie w Gminie Pułtusk spójnego systemu pomocy dziecku i rodzinie.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pułtusku realizuje zadania w zakresie wspierania rodziny kierując się przede wszystkim dobrem dziecka. Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka za zgodą rodziny i przy jej aktywnym udziale. Obowiązek ten organy administracji rządowej realizują m. in. we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, kościołami i ich związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi. Zadania z zakresu wspierania rodziny (obowiązek samorządu gminnego) i systemu pieczy zastępczej (obowiązek samorządu powiatowego) są realizowane zgodnie z zasadą pomocniczości.

Wieloaspektowa i interdyscyplinarna praca z rodziną naturalną ma służyć ochronie odpowiedniego poziomu życia, właściwego wywiązywania się z funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców oraz ograniczyć umieszczanie dzieci w pieczy zastępczej. Stworzony system pomocy zakłada, iż wsparcie skierowane jest do całej rodziny, ma ono służyć odbudowie i podtrzymywaniu umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych. Priorytetem wspierania rodziny jest stworzenie jej odpowiednich warunków rozwoju przy wykorzystaniu jej własnych możliwości i zasobów.

2. Zadania gminy wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Pomoc rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz organizację pieczy zastępczej określa ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która dokonuje podziału kompetencji, zadań i działań realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej.

Zadania własne gminy z zakresu realizacji zadań wspierania rodziny oraz systemu pieczy zastępczej ujęte zostały w art. 176 przedmiotowej ustawy:

„Do zadań własnych gminy należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa;
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających;
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4) finansowanie:
 - a) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
 - b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające;

- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3;
- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Ponadto ustawodawca określił zakres przedmiotowy wsparcia, jakiego należy udzielić rodzinie doświadczającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Mówi o tym art. 8 ustawy:

„1. Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wójt zapewnia wsparcie, które polega w szczególności na:

- 1) analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
- 2) wzmocnieniu roli i funkcji rodziny;
- 3) rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny;
- 4) podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
- 5) pomocy w integracji rodziny;
- 6) przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
- 7) dążeniu do reintegracji rodziny.

2. Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie:

- 1) pracy z rodziną;
- 2) pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

3. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego”.

Formy pracy, jakie mogą być prowadzone w stosunku do rodziny doświadczającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej ujęte zostały w art. 10 ust. 3 ustawy:

„Praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie:

- 1) konsultacji i poradnictwa specjalistycznego;
- 2) terapii i mediacji;
- 3) usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych;
- 4) pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego;
- 5) organizowania dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych dalej „grupami wsparcia” lub „grupami samopomocowymi”.

3. Realizacja zadań z zakresu wspierania rodziny

Zgodnie z wytycznymi ustawy z dnia 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego, w formie pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

3.1 Dane statystyczne dotyczące rodzin korzystających ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pułtusk

Gmina Pułtusk jest gminą miejsko - wiejską, położoną w powiecie pułtuskim, w północnej części województwa mazowieckiego, w odległości 60 km od Warszawy. Gmina Pułtusk zajmuje obszar 134,1km² i liczy 23476 mieszkańców (stan na dzień 31.12.2024r.), w tym: w mieście 18 402, tereny wiejskie 5 074 osoby. Centralną częścią gminy jest miasto Pułtusk. W skład gminy Pułtusk wchodzi 23 sołectwa: Białowieża, Boby, Chmielewo, Głodowo, Gnojno, Jeżewo, Gromin, Grabówiec, Kleszewo, Kacice, Kokoszka, Lipa, Lipniki Nowe, Lipniki Stare, Moszyn, Olszak, Pawłówek, Płocochowo, Ponikiew, Przemiarowo, Szygówek, Trzciniac oraz Zakręt.

Tabela 1. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z terenu gminy Pułtusk

L.p.	Wyszczególnienie	2024
1.	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej - w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych	499 rodzin, osób w rodzinach 1021 363 rodziny, osób w rodzinach 778
2.	Liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych, w tym: - zasiłek rodzinny wraz z dodatkami (liczba dzieci, na które wydano decyzje przyznające zasiłki rodzinne) - zasiłek pielęgnacyjny - świadczenie pielęgnacyjne - specjalny zasiłek opiekuńczy - jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka - świadczenie rodzicielskie - jednorazowe świadczenie z tyt. urodzenia się dziecka w ramach programu „Za Życiem”	449 957 liczba dzieci 787, w tym 242 dzieci 233, w tym 102 dzieci 5 70 56 5
3.	Liczba rodzin korzystających z funduszu alimentacyjnego (liczba dzieci, na które wydano decyzje przyznające świadczenie z FA)	153 212 liczbą dzieci
4.	Liczba rodzin, którym świadczenie wychowawcze było wypłacane w ramach koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (liczba dzieci, na które decyzją Wojewody było wypłacane świadczenie wychowawcze)	1 liczba dzieci 1
5.	Liczba rodzin korzystających z dodatków mieszkaniowych	607
6.	Liczba rodzin korzystających z Karty Rodziny „3 +”	73 (366 kart)
7.	Liczba rodzin korzystających z Karty Dużej Rodziny	73 (173 kart)
8.	Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy	1211, w tym 605 kobiet i 606 mężczyzn
9.	Liczba osób objętych dożywianiem (ilość dzieci i dorosłych)	253, w tym dzieci i młodzież 219 dorośli 34
10.	Liczba rodzin objętych pracą socjalną	499 (1021 osób)
11.	Liczba wniosków skierowanych do Sądu w sprawie leczenia odwykowego	6
12.	Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej	52 wydatkowana kwota ze środków gminy 431 255,88 zł (za pobyt 49 dzieci)
13.	Liczba założonych Niebieskich Kart	39
14.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	35 (79 dzieci)
15.	Liczba dzieci korzystających z placówki wsparcia dziennego	17
16.	Liczba rodzin objętych specjalistycznym poradnictwem w ramach Interdyscyplinarnego Punktu Konsultacyjno – Informacyjnego dla Ofiar Przemocy Domowej	106 rodzin 192 osób 318 porady

Tabela 2. Typy rodzin objętych pomocą społeczną przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pułtusku w 2024r.

Wyszczególnienie	Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach
	Ogółem	w tym: na wsi	
Rodziny ogółem	499	63	1021
W tym : rodziny z dziećmi ogółem	147	12	608
Rodziny niepełne ogółem	45	1	146

Tabela 3. Powody przyznania pomocy w 2024r.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach
	Ogółem	w tym: na wsi	
Ubóstwo	245	35	493
Sieroctwo	1	0	2
Bezdomność	20	9	20
Potrzeba ochrony macierzyństwa	52	5	276
W tym: Wielodzietność	50	5	267
Bezrobocie	184	18	488
Niepełnosprawność	182	28	320
Długotrwała lub ciężka choroba	262	36	465
Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	70	5	262
W tym: Rodziny niepełne	45	1	146
Rodziny wielodzietne	28	2	152
Przemoc w rodzinie	3	0	13
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0
Alkoholizm	44	8	56
Narkomania	4	0	4
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	10	1	23
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą lub zezwoleń na pobyt czasowy	0	0	0
Zdarzenie losowe	2	0	5

3.2 Realizacja zadań z zakresu wspierania rodziny przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pułtusk

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pułtusk wyznaczony jako podmiot organizujący pracę z rodziną na terenie gminy Pułtusk we współpracy z innymi jednostkami gminnymi oraz organizacjami pozarządowymi podejmował w 2024 r. następujące działania:

a) opracowanie i realizacja 3-letniego gminnego programu wspierania rodziny

Uchwałą Nr III/30/2024 Rady Miejskiej w Pułtusk z dnia 19 czerwca 2024r. został przyjęty Gminny Program Wspierania Rodziny i Opieki nad Dzieckiem na lata 2024 – 2026. Program ten wpisuje się w Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pułtusk na lata 2021-2026 w obszarze wspierania rodziny oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.

Jednostką odpowiedzialną za wdrażanie oraz monitorowanie programu jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pułtusk. Nadzór nad jego realizacją powierzono Radzie Miejskiej w Pułtusk. Adresatami Gminnego Programu Wspierania Rodziny i Opieki nad Dzieckiem na lata 2024 – 2026 są rodziny z terenu gminy Pułtusk, znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, zagrożone różnymi zjawiskami dysfunkcjonalności i wykluczeniem społecznym, przeżywające trudności w sferze opiekuńczo – wychowawczej względem dzieci, w szczególności rodziny, w których istnieje zagrożenie umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej lub rodziny, z których dzieci już przebywają w pieczy zastępczej. Program uwzględnia uwarunkowania lokalne i nakreśla kierunki działań w perspektywie trzyletniej. **Jego głównym celem jest rozwijanie spójnego systemu wsparcia dzieci i rodzin w Gminie Pułtusk ze szczególnym uwzględnieniem rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.**

Działania podejmowane w ramach programu koncentrują się nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie, również w sytuacjach, gdy dziecko zostało umieszczone poza rodziną biologiczną. Dotyczą one następujących obszarów problemowych:

- wspieranie rodzin z dziećmi w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej;
- podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz rodziny;

- koordynowanie działań różnych instytucji pracujących z rodzinami dysfunkcyjnymi;
- zmniejszanie skali zjawisk zaburzających prawidłowe funkcjonowanie rodziny: ubóstwo, bezrobocie, nieumiejętność prowadzenia gospodarstwa domowego, uzależnienia, przemoc domowa, brak kompetencji rodzicielskich.

Do okresowej oceny stopnia wdrożenia założonych celów szczegółowych i realizacji wyznaczonych działań są wykorzystywane dane ze sprawozdań oraz wskaźniki monitoringowe zawarte w „Karcie Monitoringu Gminnego Programu Wspierania Rodziny i Opieki nad Dzieckiem na lata 2024-2026”, na podstawie której corocznie jest dokonywana analiza danych w celu sprawdzenia postępu osiągania założonych rezultatów. Sprawozdanie dotyczące programu zostanie sporządzone po zakończeniu realizacji „Gminnego Programu Wspierania Rodziny i Opieki nad Dzieckiem na lata 2024-2026” w terminie do 31 marca 2027r.

b) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:

- **zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa**

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowanych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji. Rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny oraz zapewnienie jej specjalistycznego poradnictwa i wsparcia odbywało się poprzez umożliwienie rodzinom, za ich zgodą, korzystania z pomocy asystenta rodziny.

Asystent rodziny

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pułtusku w 2024r. zatrudniał dwóch asystentów rodziny, w ramach umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy.

W okresie sprawozdawczym asystenci rodziny pracowali z **35 rodzinami**, w których przebywało **79 dzieci** (26 dzieci w przedziale wiekowym 0-5 lat, 53 dzieci w przedziale

wiekowym 6-18 lat). Wśród rodzin objętych asystenturą 10 rodzin zostało zobowiązanych do pracy z asystentem rodziny postanowieniem sądowym.

Asystenci rodziny w 2024r. zakończyli pracę z 6 rodzinami: 1 rodzina z powodu osiągnięcia celów, 1 rodzina - z powodu rezygnacji rodziny z współpracy z asystentem, 1 rodzina ze względu na przywrócenie władzy rodzicielskiej, 2 rodziny ze względu braku efektów pracy oraz 1 rodzina z powodu zmiany metody pracy.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pułtusku realizuje również zadania wynikające z ustawy z dnia 4 listopada 2016r. o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” zgodnie z zaistniałymi potrzebami. W 2024r. żadna z rodzin objętych pomocą w ramach przedmiotowej ustawy nie była zainteresowana skorzystaniem ze wsparcia asystenta rodziny.

Nadrzędnym celem pracy asystenta była pomoc rodzinie w zachowaniu jej integralności i przeciwdziałanie umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej, poprzez pomoc w osiągnięciu przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, umożliwiającej jej samodzielne wychowywanie dzieci. Praca asystenta rodziny wspomagała rozwój kompetencji wszystkich członków rodziny – rodziców i dzieci, czemu sprzyjało indywidualne podejście do rodziny i jej problemów. W sytuacji, gdy doszło, mimo wszystko, do czasowego umieszczenia dzieci poza rodziną biologiczną, praca asystenta z rodziną była kontynuowana. Wówczas zadania asystenta skupiały się na pracy z rodziną w miejscu zamieszkania, ale również na współpracy z rodziną zastępczą lub koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, odpowiedzialnym za dziecko umieszczone w instytucji sprawującej pieczę zastępczą, będącej w gestii powiatu, oraz z sądem.

Do zadań asystenta rodziny należało w szczególności:

- opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym, który dokonał analizy sytuacji rodziny i wystąpił z wnioskiem o przydzielenie rodzinie asystenta;
- opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
- współpraca z instytucjami, jednostkami administracji samorządowej i rządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w pracy na rzecz dziecka i rodziny;

- współpraca z Zespołem Interdyscyplinarnym oraz grupami diagnostyczno - pomocowymi, o których mowa w art. 9a ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna się za niezbędną;
- udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
- wspieranie aktywności społecznej rodzin;
- motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
- udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
- podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin, w tym niezwłoczne informowanie odpowiednich służb;
- prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
- realizacja zadań określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”;
- prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;
- dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku i przekazywanie tej oceny Dyrektorowi Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pułtusku;
- monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną – asystent rodziny w okresie 6 miesięcy od zakończenia pracy z rodziną monitoruje środowisko poprzez wejście do rodziny i sprawdzenie aktualnej sytuacji (minimum 2 razy w miesiącu) oraz każdorazowo sporządza stosowną notatkę do akt rodziny. W sytuacji braku możliwości monitorowania funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z nią (rodzina nie wyraża zgody na wejścia w środowisko) sporządza się stosowną notatkę do akt rodziny;
- sporządzanie, na wniosek sądu opinii o rodzinie i jej członkach;

- systematyczne podnoszenie swoich kwalifikacji w zakresie pracy z rodziną i dziećmi, w szczególności przez udział w szkoleniach i samokształcenie.

Asystenci rodziny w 2024r. uczestniczyli w następujących szkoleniach: „Dlaczego warto pracować w oparciu o Podejście Skoncentrowane na Rozwiązaniach”, „Zasady i techniki pracy z klientem niewspółpracującym”, webinar „Kampanie FASD”, „Doświadczenie życia w rodzinie z problemem alkoholowym jako trauma”, „Standardy ochrony małoletnich, a przemoc wobec dzieci”, „Interwencyjne zabezpieczenie dzieci w sytuacji przemocy domowej - standardy a rzeczywistość”, „Działania wzmacniające więzi rodzic – dziecko”, „Praca i komunikacja z trudnym klientem”, „Bezpieczeństwo asystenta rodziny w trakcie wykonywania czynności zawodowych”, „Przemoc wobec dzieci - skala zjawiska i wyzwania dla służb społecznych”, „Choroba Alzheimera w praktyce pracy pracowników socjalnych”, IV Forum Pracowników Socjalnych .

Poradnictwo specjalistyczne

W okresie sprawozdawczym asystent rodziny pracował z rodzinami we wszystkich wymaganych obszarach wsparcia. Udzielał pomocy w zabezpieczeniu podstawowych potrzeb życiowych, w rozwiązywaniu bieżących problemów, wspierał w kontaktach z instytucjami, przychodniami, szkołami i urzędami. Ze względu na ograniczenia w dostępności do usług specjalistycznych często samodzielnie organizował rodzinom spotkania ze specjalistami, m.in. z psychologiem, prawnikiem, terapeutą uzależnień, pośrednikiem pracy, na bieżąco informując rodziny o terminach i wymaganych formach kontaktu. Umożliwiał korzystanie w pierwszej kolejności ze wsparcia w formie zajęć świetlicowych dla dzieci, indywidualnych zajęć w szkołach.

Podczas kontaktu z rodzinami dbał o objęcie kompleksowym wsparciem w zakresie podnoszenia kompetencji opiekuńczo – wychowawczych poprzez prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci, dostosowanych do predyspozycji członków rodziny, wykorzystując ich zasoby i mocne strony. W sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin podejmował działania interwencyjne i zaradcze. Praca asystenta rodziny odbywała się w ścisłej współpracy z pracownikiem socjalnym, który na bieżąco monitorował sytuację rodziny.

W ramach prowadzonego poradnictwa asystenci rodziny skierowali do:

- 1) Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Pułtusku - 20 dzieci na badania, konsultacje pedagogiczne, psychologiczne i logopedyczne;
- 2) Poradni Zdrowia Psychicznego Al-Med w Pułtusku - 17 osób dorosłych na konsultacje psychiatryczne, 19 osób w celu podjęcia leczenia odwykowego i 3 rodziny w celu podjęcia terapii małżeńskiej;
- 3) „Szkoły dla rodziców i wychowawców” – 2 rodziców celem podniesienia kompetencji opiekuńczo- wychowawczych;
- 4) Udział w cyklu spotkań profilaktycznych „Rodzinne Poniedziałki”, które odbywały się na terenie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pułtusku – 29 rodzin celem pozyskania wiedzy w zakresie zagadnień dotyczących zarządzania finansami rodziny, sukcesów i porażek dziecka w szkole - jak przekładać je na rozwój dziecka, komunikacji rodzica z dzieckiem - stawianiu dzieciom granic w procesie wychowawczym oraz bezpieczeństwa w cyberswiecie i świadomego korzystania z sieci.

Poradnictwo pracowników socjalnych prowadzone było na terenie Ośrodka jak i również w środowisku lokalnym. Pomocą w **postaci pracy socjalnej zostało objętych 499 rodziny, w tym 1021 osób**, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Udzielane poradnictwo dotyczyło aktywności społecznej, zawodowej oraz działań mających na celu poprawę warunków bytowych rodzin, w tym możliwość uzyskania świadczeń rodzinnych i alimentów, pomocy w pisaniu pism do różnych instytucji, możliwość uregulowania zadłużeń, pomocy w sporządzaniu wniosków o ustalenie stopnia niepełnosprawności. Działania pracowników socjalnych z zakresu pracy socjalnej polegały na współpracy z placówkami ochrony zdrowia, w tym zdrowia psychicznego, motywowaniu klientów do systematycznego leczenia, informowaniu o przysługujących ulgach i uprawnieniach, kierowaniu do placówki wsparcia dziennego, składaniu wniosków w sprawie objęcia leczeniem odwykowym, wydawaniu opinii w celu ustanowienia rodziny zastępczej w związku z prowadzonym postępowaniem w sprawie rodzicielstwa zastępczego.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pułtusku obejmował rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych kompleksowym wsparciem. Wśród proponowanych form wsparcia tutejszy Ośrodek oferował rodzinom także możliwość skorzystania ze specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, prawnego oraz

pedagogicznego, korzystając z infrastruktury niżej wymienionych instytucji udzielających specjalistycznego poradnictwa na rzecz rodzin z terenu gminy Pułtusk:

1) Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Pułtusku – oferuje możliwość skorzystania z monitorowania sytuacji zdrowotnej dzieci z rodzin wymagających wsparcia poprzez prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, psychologiczno-pedagogiczno-logopedycznej oraz procesów integracji sensorycznej. W roku 2024r. w ramach prowadzonych działań udzielono 396 konsultacji (391 psychologicznych, 5 pedagogicznych), przeprowadzono 1750 diagnoz (707 psychologicznych, 708 pedagogicznych, 335 logopedycznych). Należy nadmienić, iż 121 dzieci było objętych terapią (15 dzieci w ramach programu „Za Życiem”), wydano 224 orzeczenia, 539 opinii w tym 32 opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju oraz podejmowano współpracę z placówkami oświatowymi realizując szereg programów profilaktycznych.

2) Poradnia Zdrowia Psychicznego AI-Med w Pułtusku – oferuje możliwość skorzystania z poradnictwa psychologicznego, konsultacje lekarza psychiatry, terapii leczenia uzależnień. W 2024 roku Poradnia Zdrowia Psychicznego objęła pomocą psychiatryczną 557 osób, Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia 351 osoby, natomiast Poradnia Terapii Uzależnień 79 osób. Łączna liczba wizyt zrealizowanych w Zespole Przychodni Specjalistycznych AI -Med w 2024r. wyniosła 1063.

3) Psycho - Med w Pułtusku – oferuje możliwość skorzystania z konsultacji psychologicznej, psychiatrycznej dla dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych.

4) Ośrodek Rehabilitacji PIO w Pułtusku - oferuje możliwość skorzystania ze specjalistycznej terapii pedagogicznej, psychologicznej, terapii rozwijania kompetencji rodzicielskich, treningu umiejętności społecznych, konsultacji lekarskich w zakresie pediatrii, neurologii dziecięcej, psychiatrii dziecięcej, neurologopedii, pedagogiki. W 2024 roku Ośrodek Rehabilitacji PIO udzielał porad i konsultacji w zakresie wczesnej identyfikacji zaburzeń zachowania wśród dzieci i młodzieży, podejmował działania nastawione na prawidłowe wywiązywanie się z pełnienia funkcji opiekuńczo- wychowawczych przez rodziców i pełnienie

ról społecznych, organizował spotkania w formie pogadanek z udziałem specjalisty z zakresu zdrowia psychicznego.

5) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pułtusk wspiera rodziców naturalnych zgodnie z celami zawartymi w planie pomocy dziecku skoordynowanym z planem pracy z rodziną. Prowadzi poradnictwo specjalistyczne: psychologiczne, pedagogiczne, prawne oraz rodzinne. **W 2024r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie objęło poradnictwem psychologicznym - 12 osób, poradnictwem pedagogicznym - 2 osoby, poradnictwem rodzinnym - 3 osoby, poradnictwem prawnym - 23 osoby.** Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pułtusk podejmowało również działania w zakresie nawiązywania i utrzymania kontaktów dzieci z rodzicami naturalnymi na rzecz powrotu dzieci pod ich opiekę. W tym zakresie udzielono wsparcia 13 rodzicom naturalnym, z terenu gminy Pułtusk.

6) Placówki edukacyjne, w których dzieci i młodzież mogą uzyskać wsparcie psychologiczne oraz pedagogiczne prowadzą szereg zajęć profilaktycznych i edukacyjnych ukierunkowanych na zminimalizowanie istniejących problemów występujących w środowisku.

7) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pułtusk – oferuje poradnictwo w zakresie uzależnień. W 2024r. do GKRPA wpłynęło 51 wniosków w sprawie objęcia leczeniem odwykowym, 6 wniosków skierowano do Sądu o zobowiązanie do podjęcia leczenia. W ramach prowadzonego poradnictwa odbyło się **118 rozmów motywujących** do podjęcia dobrowolnego leczenia.

8) Interdyscyplinarny Punkt Konsultacyjno – Informacyjny dla Ofiar Przemocy Domowej – oferuje poradnictwo psychologiczne, prawne oraz w zakresie profilaktyki uzależnień. W ramach prowadzonego poradnictwa **specjaliści udzielili 318 porad 106 rodzinom** o liczbie 192 osób tj.: prawnik- 64 porady, 64 rodziny, 69 osób w rodzinach, 56 dzieci w rodzinach psycholog - 110 porad, 45 liczba osób którym udzielono porad, 30 rodzin, 87 osób w rodzinach, 41 dzieci w rodzinach w tym 21 chłopców i 20 dziewcząt, porady dotyczące przemocy 110, specjalista profilaktyki uzależnień- 144 porady, 32 osoby którym udzielono

porad, 12 rodzin, 36 osób w rodzinach, 8 dzieci w rodzinach, w tym 5 chłopców i 3 dziewczęta.

▪ **organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających**

W 2024 roku na terenie gminy Pułtusk nie funkcjonowały rodziny wspierające. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pułtusku wyznaczony jako podmiot organizujący pracę z rodziną prowadził stały monitoring w zakresie możliwości i konieczności zapewnienia dodatkowego wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w formie rodzin wspierających. Żadna z rodzin objętych wsparciem Ośrodka nie wyraziła chęci skorzystania z tej formy pomocy, a Ośrodek nie dostrzegł konieczności udzielenia przedmiotowego wsparcia.

▪ **prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci**

Placówki wsparcia dziennego stanowią jedną z form wspierania rodziny, mającą na celu udzielanie pomocy w opiece i wychowaniu dziecka. W okresie sprawozdawczym na terenie gminy Pułtusk funkcjonowała **placówka wsparcia dziennego dla dzieci w formie opiekuńczej świetlica „Słonecznikowa Brać”**, działająca przy ul. 13 Pułku Piechoty 1, która powstała w oparciu o art. 19 ust. 1 i art. 20 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz uchwały nr XLI/374/2021 Rady Miejskiej w Pułtusku z dnia 29 kwietnia 2021 roku.

Świetlica „Słonecznikowa Brać” funkcjonuje przez cały rok, przez pięć dni w tygodniu, w dni robocze (z miesięczną przerwą w okresie wakacyjnym), od poniedziałku do piątku w godz. 10.00-18.00. W trakcie trwania warsztatów letnich i zimowych świetlica czynna jest w godz. 8.00-16.00. Pobyt w świetlicy jest nieodpłatny. Dzieci przyjmowane są do świetlicy po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego dokonanego przez pracownika socjalnego oraz na podstawie skierowania wydanego przez Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pułtusku lub osobę upoważnioną. Na zajęcia w świetlicy w 2024r. zostało skierowanych **17 dzieci** z rodzin borykających się z trudnościami w wypełnianiu funkcji

opiekunczo-wychowawczych. Opiekę nad nimi sprawowało 2 wychowawców z wykształceniem pedagogicznym.

Świetlica prowadziła następujące formy pracy:

- 1) sprawowała opiekę nad dzieckiem, polegającą na wspomaganiu i uzupełnianiu niektórych funkcji rodziny;
- 2) udzielała pomocy w nauce;
- 3) udzielała indywidualnej pomocy pedagogicznej w sytuacjach konfliktowych, kryzysach rodzinnych i szkolnych;
- 4) organizowała czas wolny, zabawy i zajęcia sportowe oraz rozwijała zainteresowania;
- 5) realizowała działania o charakterze profilaktycznym, mające na celu zapobieganie niedostosowaniu społecznemu dzieci i młodzieży, pełniła funkcje naprawcze oraz wspierające rodziny.

Świetlica realizowała swoje działania poprzez zapewnienie dzieciom zorganizowanej opieki wychowawczej w czasie wolnym od zajęć szkolnych, pomocy w nauce, prowadzenie profilaktyki, promocji zdrowia i zdrowego stylu życia, pomocy w naturze. Podejmowane działania były ukierunkowane na wdrażanie dzieci do pracy umysłowej, kształtowanie właściwej postawy moralnej i cech charakteru, rozwijanie zainteresowań i uzdolnień, rozwijanie samodzielności i samoobsługi, wpajanie nawyków higienicznych, przygotowanie do konstruktywnego spędzania czasu wolnego.

W 2024r. dzieci skierowane do placówki wsparcia dziennego mogły skorzystać z warsztatów psychologicznych zorganizowanych przy współpracy z Fundacją Promocji Kultury i Edukacji „Art-Heart” z siedzibą w Pułtusku oraz warsztaty: „Dyniowy Festiwal”, „Straszna Impreza-Halloween”, andrzejkowe zorganizowane przez firmę Fabryka Śmiechu-animacje dla dzieci, mikołajkowe i świąteczne przy współpracy firm: Fabryka Pomysłów w Ciechanowie -malowanie szklanej bombki, AKMA Sala Zabaw dla dzieci w Pułtusku-świąteczna ramka na zdjęcie, Stodoła Marzeń u Piotrusia Pana - wizyta w wiosce Św. Mikołaja, Las&Kwia Ty- stroik Bożonarodzeniowy.

W 2024 roku w ramach rozwijania i precyzowania u uczestników świetlicy zainteresowań, zamiłowań i uzdolnień zostały zorganizowane następujące imprezy kulturalne:

1. Dzień Dziecka -wyjazd do Warszawa „Hellenów”: zabawa na świeżym powietrzu, koncert muzyczny, poczęstunek. W wydarzeniu wzięło udział 11 dzieci.
2. Bał Karnawałowy przy udziale Godan Strefa uśmiechu- Pułtusk oraz Eco Pułtusk.
3. Warsztaty Bożonarodzeniowe oraz wizyta w wiosce Św. Mikołaja w Stodole Marzeń u Piotrusia Pana w Płocochowie.

W ramach warsztatów zimowych zostały zorganizowane zajęcia plastyczne, warsztaty manualne oraz zajęcia sportowe przy współpracy z Biblioteką Pedagogiczną Filia w Pułtusku, podczas których dzieci mogły skorzystać z magicznego dywanu i magicznej ściany.

W trakcie warsztatów manualnych zorganizowanych przez Godan Strefa Uśmiechu oraz Eco Pułtusk dzieci wykonały eco broszkę dla babci i dziadka oraz uczyły się podstaw szycia.

Podczas warsztatów letnich w sierpniu 2024 r. 15 dzieci z rodzin objętych pomocą Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pułtusku wzięło udział w zajęciach ukierunkowanych na bezpieczne spędzanie czasu wolnego, wypoczynek i zabawę. Dzieci korzystały z drugiego śniadania oraz obiadu dostarczanego do Placówki Wsparcia Dziennego Świetlicy „Słonecznikowa Brać” w Pułtusku.

W trakcie warsztatów letnich dzieci korzystały z zajęć:

- 1) psychologicznych – warsztaty;
- 2) rozrywkowych - gry, zabawy, konkursy;
- 2) artystycznych - rysunek, prace plastyczne, teatralne, warsztaty;
- 3) sportowych -gry, zabawy ruchowe;
- 4) wycieczek pieszych i wyjazdowych (Sala Zabaw „AKMA” w Pułtusku, Warszawa „Hellenów”- Dzień Dziecka, wyjście na plażę i do pobliskiej lodziarni).

b) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym

Gmina współfinansuje pobyt dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo – terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku proadopcyjnym. Gmina ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

a) **10 %** wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w **pierwszym roku pobytu dziecka** w rodzinie zastępczej;

b) **30 %** wydatków na opiekę i wychowanie – w **drugim roku pobytu dziecka** w pieczy zastępczej,

c) **50 %** wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w **trzecim roku i następnych latach** pobytu dziecka pieczy zastępczej.

Na terenie gminy Pułtusk w 2024r. funkcjonowały 23 rodziny zastępcze, 1 rodzinny dom dziecka i jedna rodzina zawodowa. W 2024 roku na opiekę i wychowanie dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej wydatkowano kwotę **431 255,88 zł za pobyt 49 dzieci** ze środków własnych gminy. W związku z umieszczeniem 3 dzieci w pieczy zastępczej przed wejściem w życie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nie ponoszono ww. odpłatności. W rodzinnej pieczy zastępczej pozostawało umieszczonych **52 dzieci** z terenu gminy Pułtusk. Z tego 19 dzieci pozostawało pod opieką 13 spokrewnionych rodzin, 9 dzieci pozostawało w 9 rodzinach niezawodowych, 7 dzieci w 1 rodzinie zawodowej, 4 dzieci pozostawało w Rodzinnym Domu Dziecka na terenie gminy Pułtusk. Natomiast 6 dzieci pozostawało w 4 rodzinach niezawodowych, 5 dzieci w 2 rodzinach zawodowych, 2 dzieci w 1 rodzinie spokrewnionej poza terenem gminy Pułtusk. W okresie sprawozdawczym postanowieniem Sądu Rejonowego w Pułtusku jedno dziecko powróciło pod opiekę rodziców biologicznych. Natomiast troje małoletnich dzieci zgodnie z postanowieniem Sądu Rejonowego w Pułtusku zostało umieszczonych w rodzinie preadopcyjnej, a pięcioro pełnoletnich wychowanków opuściło pieczę zastępczą. W porównaniu do 2023r. liczba dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej zmniejszyła się o 7 dzieci.

c) **sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3.**

Ośrodek realizował powyższe zadanie w 2024r., sporządzając sprawozdanie z zakresu wspierania rodziny i przesyłając je właściwemu wojewodzie z wykorzystaniem centralnej aplikacji statystycznej (CAS).

e) **prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej**

Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej prowadzony był na bieżąco przez pracowników socjalnych i asystenta rodziny zatrudnionych w Ośrodku. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pułtuskach pozyskuje informacje dotyczące rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi głównie na podstawie kontaktów z instytucjami działającymi na rzecz poprawy sytuacji rodzin z terenu gminy Pułtusk, a mianowicie Sądu Rejonowego w Pułtuskach, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pułtuskach, Komendy Powiatowej Policji w Pułtuskach, Prokuratury Rejonowej w Pułtuskach, placówek oświatowych. Informacje na temat rodzin wymagających wsparcia docierają także z zakładów opieki zdrowotnej, Urzędu Miejskiego w Pułtuskach, ale również pochodzą z anonimowych zgłoszeń telefonicznych lub doniesień sąsiedzkich.

Każdorazowe zgłoszenie docierające do Ośrodka jest niezwłocznie weryfikowane pod kątem podjęcia stosownych działań wynikających z ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej lub ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Diagnoza problemów rodzin i dzieci jest pierwszym krokiem w kierunku skutecznego udzielania pomocy rodzinom przeżywającym kryzys lub nieprawidłowo sprawującym funkcje opiekuńczo - wychowawczą. Prowadzona jest ona głównie przez pracowników socjalnych zatrudnionych w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Pułtuskach.

Podstawowym narzędziem wykorzystywanym w pracy z rodzinami jest wywiad środowiskowy i środowiskowa praca socjalna.

Praca socjalna stanowi działalność zawodową mającą na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.

4. Potrzeby związane z realizacją zadań z zakresu wspierania rodziny

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pułtuskach wyznaczony jako podmiot organizujący pracę z rodziną na terenie gminy Pułtusk, każdego roku dokonuje analizy związanej z realizacją zadań z zakresu wspierania rodziny, na podstawie danych

pozyskiwanych ze sprawozdań z działalności Ośrodka oraz realizacji gminnych programów, a w szczególności Gminnego Programu Wspierania Rodziny i Opieki nad Dzieckiem.

Ze sprawozdania wynikają następujące kierunki działań dla Gminy Pułtusk na przyszłe lata:

- położenie głównego nacisku na utrzymanie dzieci w ich naturalnym środowisku;
- zabezpieczenie potrzeb materialnych rodzin, wzmocnienie zaplecza socjalnego;
- rozwijanie systemu wsparcia i specjalistycznego poradnictwa dla rodzin, w tym psychologicznego i prawnego;
- wzmocnienie działań profilaktycznych, doskonalenie metod pracy z rodziną, realizowanie różnych form pomocy rodzinie;
- rozwój placówek wsparcia dziennego, świetlic, klubów, grup wsparcia oraz grup samopomocowych dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo – wychowawcze;
- dalsza współpraca pomiędzy instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodziny (szkoły, przedszkola, Komenda Powiatowa Policji w Pułtusku, Sąd Rejonowy w Pułtusku, kuratorzy, organizacje pozarządowe);
- zwiększenie liczby zatrudnionych asystentów rodziny, których zadaniem byłoby wzmocnienie rodziny poprzez prowadzenie systematycznej, bezpośredniej pracy z rodziną;
- zorganizowanie warsztatów i szkoleń dla rodziców, w celu poprawy umiejętności opiekuńczo – wychowawczych;
- podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób zajmujących się udzielaniem pomocy;
- współfinansowanie pobytu dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo - terapeutycznych, interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym i zabezpieczenie środków finansowych na ten cel;
- monitorowanie potrzeb w zakresie pozyskiwania i szkolenia osób do pełnienia funkcji rodzin wspierających.

Reasumując prowadzony monitoring sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych i dokonywana na podstawie zebranych danych analiza tego zjawiska wskazują na występowanie dysfunkcji w rodzinach z terenu gminy Pułtusk w zakresie prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo - wychowawczych i konieczność kontynuowania działań wspierających.

Wskazane jest zatem dalsze podejmowanie działań profilaktycznych i wspomagających skierowanych do rodzin z dziećmi, które będą zmierzały w kierunku wspierania rodzin celem przywrócenia ich zdolności do prawidłowego wypełniania ról społecznych. W celu osiągnięcia zamierzonych celów konieczne jest dalsze współdziałanie osób i jednostek organizacyjnych działających na terenie gminy na rzecz rodziny i dzieci, bowiem wyłącznie praca zespołowa, stanowić będzie pełne i kompleksowe wsparcie.

Sporządzili:

Agnieszka Łukasiewicz/MOPS

Wioleta Suhecka/MOPS

Małgorzata Dzik/MOPS

Dyrektor
Miejskiego Ośrodka Pomocy
Społecznej w Pułtusku
Beata Gemza

